

pesconf.nuczu.edu.ua

ПРОБЛЕМИ
НАДЗВИЧАЙНИХ
СИТУАЦІЙ

Civil Security
Цивільна безпека

International Scientific
Applied Conference
"PROBLEMS
OF EMERGENCY SITUATIONS"

Chemical Technology and Engineering
Хімічна технологія та інженерія

Physics and Materials Science
Фізика та матеріалознавство

Applied Geometry, Engineering Graphics and Information Technology
Прикладна геометрія, інженерна графіка та інформаційні технології

Cherkasy

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

Міжнародна
науково-практична конференція

**Проблеми
надзвичайних
ситуацій**

МАТЕРІАЛИ КОНФЕРЕНЦІЇ

Черкаси
21 травня 2026 року

Редакційна колегія

Ігор ТОЛОК, к.пед.н., доцент, лауреат Державної премії України в галузі освіти, Заслужений працівник освіти України, Національний університет цивільного захисту України;

Юрій БОГУРСЬКИЙ, начальник Управління освіти, науки та спорту Державної служби України з надзвичайних ситуацій;

Олександр ДЖУЛАЙ, к.т.н., доцент, Національний університет цивільного захисту України;

Євгеній РИБКА, д.т.н., професор, Національний університет цивільного захисту України;

Роман ПОНОМАРЕНКО, д.т.н., професор, Національний університет цивільного захисту України;

Руслан МЕЛЕЩЕНКО, д.т.н., професор, Національний університет цивільного захисту України;

Олександр ПОПОВ, д.т.н., професор, член-кореспондент Національної академії наук України, Центр інформаційно-аналітичного та технічного забезпечення моніторингу об'єктів атомної енергетики Національної академії наук України;

Валентин МЕЛЬНИК, к.т.н., доцент, Національний університет цивільного захисту України;

Володимир АНДРОНОВ, д.т.н., професор, Заслужений діяч науки і техніки України, Національна академія Національної гвардії України;

Василь ПЕТРУК, д.т.н., професор, Заслужений природоохоронець України, Вінницький національний технічний університет;

Jenq-Renn CHEN, PhD, Professor, National Kaohsiung University of Science and Technology (Taiwan);

Юрій ОТРОШ, д.т.н., професор, Національний університет цивільного захисту України;

Andy DUNCAN, International Committee of the Red Cross (Switzerland);

Юлія ДАНЧЕНКО, д.т.н., професор, Національна академія Національної гвардії України;

Wolfgang Karl-Heinz REICH, Joint Chemical, Biological, Radiological and Nuclear Defence Centre of Excellence (Czech Republic);

Вадим НІЖНИК, д.т.н., професор, Національний університет цивільного захисту України;

Luca ROMANO, Avvocato dell'Atomo (Italy);

Оксана КИРИЧЕНКО, д.т.н., професор, Національний університет цивільного захисту України;

Dieter ROTHBACHER, CBRN Protection GmbH (Austria);

Микола СУР'ЯНИНОВ, д.т.н., професор, Одеська державна академія будівництва та архітектури;

Erika SUZUKI, Gamma Reality Inc. (USA);

Konstantinos SOTIRIADIS, Institute of Theoretical and Applied Mechanics of the Czech Academy of Sciences (Czech Republic);

Андрій БАМБУРА, д.т.н., професор, ДП «Державний науково-дослідний інститут будівельних конструкцій»;

Oksana TELAK, DSc, Main School of Fire Service (Poland);

Марія БАРАБАШ, д.т.н., професор, ТОВ «ЛІРА-САПР», Державне некомерційне підприємство «Державний університет «Київський авіаційний інститут»;

Oleh TURUTANOV, PhD, Comenius University (Slovakia);

Сергій БЛИК, д.т.н., професор, Київський національний університет будівництва і архітектури;

Денис ГРЕЦЬКИЙ, к.т.н., доцент, Черкаський державний технологічний університет;

Василь ГОЛІНЬКО, д.т.н., професор, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»;

Олександр ГОЛОДНОВ, д.т.н., професор, Національний авіаційний університет;

Rajnai ZOLTÁN, DSc, Professor, Óbuda University (Hungary);

Богдан ДЕМЧИНА, д.т.н., професор, Національний університет «Львівська політехніка»;

Laura COCHRANE, Emergent Countermeasures International Limited Company (United Kingdom);

Lucia FIGULI, PhD., Armed Forces Academy of General Milan Rastislav Štefánik (Slovakia);

Андрій КОНДРАТЬЄВ, д.т.н., професор, Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова.

Відповідальний секретар: **Ніна РАШКЕВИЧ**, PhD, Національний університет цивільного захисту України.

Секретарі: **Ірина МЕЛЬНИК**, **Едуард ШОЛОКОВ**, **Владислав ЛОМАКІН**, **Вікторія ДАГІЛЬ**, **Людмила АНДРЕЄВА**, Національний університет цивільного захисту України.

Problems of Emergency Situations: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. Черкаси: НУЦЗ України, 2026. 566 с.

У збірнику включено матеріали міжнародної науково-практичної конференції «**Problems of Emergency Situations**», яка відбулася на базі Національного університету цивільного захисту України, за такими тематичними напрямками: запобігання надзвичайним ситуаціям; моніторинг та управління у сфері цивільного захисту; реагування на надзвичайні ситуації та ліквідація їх наслідків; хімічні технології та інженерія, радіаційний та хімічний захист; екологічна безпека та охорона праці.

Рекомендовано до друку вченою радою навчально-наукового інституту пожежної та техногенної безпеки (протокол № 3 від 24.03.2026 р.).

УПРАВЛІННЯ ПСИХОСОЦІАЛЬНИМИ РИЗИКАМИ РЯТУВАЛЬНИКІВ У НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ ВОЄННОГО ТА ТЕХНОГЕННОГО ХАРАКТЕРУ

*Голобородько Є. М.,
Цимбал Б. М., д.держ.упр., доцент
Національний університет цивільного захисту*

У сучасних умовах збройної агресії та зростання кількості техногенних аварій діяльність рятувальників супроводжується значним рівнем психосоціальних ризиків. До них належать хронічний стрес, емоційне вигорання, посттравматичні стресові розлади, моральна травма, а також порушення міжособистісних комунікацій у підрозділах [1]. Вплив зазначених чинників безпосередньо відображається на ефективності професійної діяльності, рівні безпеки виконання аварійно-рятувальних робіт та стані здоров'я персоналу.

Психосоціальні ризики в умовах надзвичайних ситуацій воєнного та техногенного характеру мають комплексну природу та формуються під впливом інтенсивності бойових дій, масштабів руйнувань, тривалості чергувань, дефіциту ресурсів, а також високої відповідальності за життя постраждалих та колег [2]. Неефективне управління такими ризиками призводить до зростання кількості професійних помилок, травматизму та зниження мотивації особового складу (табл. 1).

Таблиця 1 – Основні психосоціальні ризики у діяльності рятувальників

Група ризиків	Прояви	Можливі наслідки
Емоційні	Хронічний стрес, тривожність	Вигорання, депресивні стани
Соціальні	Конфлікти в колективі	Погіршення взаємодії
Організаційні	Надмірне навантаження	Професійні помилки

Ефективне управління психосоціальними ризиками передбачає впровадження системного підходу, що поєднує профілактичні, організаційні та реабілітаційні заходи. До ключових інструментів належать психологічна підготовка до дій у надзвичайних умовах, регулярний психоемоційний моніторинг, ротація персоналу, розвиток культури взаємної підтримки та доступ до професійної психологічної допомоги [3].

Особливе значення має роль керівників підрозділів, які повинні володіти навичками раннього виявлення психосоціальних проблем та створювати безпечне психологічне середовище. Інтеграція управління психосоціальними ризиками в загальну систему управління охороною праці сприяє підвищенню стійкості рятувальників до екстремальних впливів та забезпечує сталу ефективність функціонування служби цивільного захисту в умовах сучасних загроз.

Важливим напрямом удосконалення системи управління є впровадження ризик-орієнтованого підходу, що передбачає ідентифікацію, оцінювання та ранжування психосоціальних чинників з урахуванням специфіки оперативно-службової діяльності. Доцільним є застосування методів анкетування, психологічного тестування, індивідуальних співбесід та групових дебрифінгів після виконання складних завдань. Систематичний аналіз отриманих даних дозволяє своєчасно коригувати організаційні рішення, оптимізувати графіки чергувань та мінімізувати негативні наслідки професійного стресу [4].

Окремої уваги потребує формування психологічної резильєнтності особового складу. Розвиток навичок емоційної саморегуляції, стрес-менеджменту, командної взаємодії та кризової комунікації сприяє підвищенню адаптаційного потенціалу

рятувальників. У контексті воєнних загроз актуальним є впровадження програм посттравматичної підтримки та довгострокового супроводу працівників, які брали участь у ліквідації наслідків бойових дій чи масштабних техногенних катастроф [5].

У сучасній практиці державного управління важливо застосовувати принципи превентивності, який полягає у випереджальному виявленні факторів ризику та мінімізації їх впливу ще до виникнення критичних станів. Ефективним інструментом є впровадження регулярних оцінок психосоціального клімату підрозділів із використанням стандартизованих методик. Не менш важливим є формування культури відкритості щодо психологічних труднощів. Подолання стигматизації звернення по психологічну допомогу сприяє ранньому виявленню симптомів професійного вигорання та посттравматичних розладів. Керівний склад має демонструвати приклад відповідального ставлення до психічного здоров'я, що підвищує довіру до системи підтримки. В умовах воєнного часу також актуалізується проблема моральної травми, пов'язаної з необхідністю прийняття складних етичних рішень, втратами серед цивільного населення або колег. Подолання таких наслідків потребує довгострокових програм психологічної реабілітації та соціальної адаптації. Оцінювання ефективності системи управління психосоціальними ризиками доцільно здійснювати за такими показниками: рівень захворюваності персоналу, кількість випадків професійного вигорання, показники плинності кадрів, рівень дисциплінарних порушень та загальна результативність виконання службових завдань. Комплексний аналіз цих індикаторів дозволяє своєчасно коригувати управлінські стратегії.

Отже, управління психосоціальними ризиками рятувальників у надзвичайних ситуаціях воєнного та техногенного характеру має розглядатися як невід'ємний елемент державної політики у сфері цивільного захисту. Системна інтеграція психологічної безпеки в структуру професійної діяльності підвищує рівень організаційної стійкості, сприяє збереженню кадрового потенціалу та забезпечує ефективність реагування на сучасні виклики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Приходько І. І. Засади психологічної безпеки персоналу екстремальних видів діяльності [Текст] : монографія / І. І. Приходько; 2-ге вид. Х. : НА НГУ, 2016. 758 с.
2. Католик Г. Психологічна безпека персоналу як фактор ефективного управління в організаціях. Економіка та суспільство. 2024. 68. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-12>
3. Карамушка Л. М., Гнускіна Г. В. Психологія професійного вигорання підприємців : монографія. Київ: Логос, 2018. 198 с.
4. Цимбал Б. М., Петрищев А. С., Древаль Ю. Д., Малько О. Д., Шароватова О. П., Веретеннікова Ю. А. Підвищення рівня безпеки праці під час бойових дій. Проблеми надзвичайних ситуацій. Харків : НУЦЗ України, 2022. № 2(36). С. 325–345.
5. Овчаренко О. Ю. Психологія стресу та стресових розладів: навч. посіб. К. : Університет «Україна», 2023. 266 с.